

PREVOD DOKUMENTA

Mnenje št. 10

O vlogi tožilca v kazenskih preiskavah

I. Uvod

1. Odbor ministrov Sveta Evrope (SE) je leta 2005 ustanovil CCPE z namenom izdajanja mnenj, ki se nanašajo na uveljavljanje Priporočila 19 (2000) Odbora ministrov v zvezi z delovanjem in organizacijo tožilstev v pravosodnih sistemih držav članic.
2. Odbor ministrov je naložil CCPE, da v letu 2015 pripravi mnenje o vlogi tožilca v kazenskih preiskavah. CCPE je pripravil to Mnenje št. 10 na osnovi odgovorov na poseben vprašalnik, na katerega je odgovorilo devetindvajset držav članic.¹
3. Iz odgovorov izhaja, da so različni vidiki odnosa med tožilci in preiskovalnimi organi opredeljeni bodisi v ustavah, v zakonih ali podzakonskih aktih držav ali drugih predpisih, kot so navodila generalnih tožilcev ali etični kodeksi, itd.
4. Vloga tožilca pri kazenskih preiskavah je v različnih državah različna. V nekaterih državah opravlja preiskavo tožilec, v drugih preiskavo opravlja policija pod vodstvom in/ali nadzorom tožilca, v nekaterih državah pa policija ali drugi preiskovalni organi delajo neodvisno od tožilca.
5. Tožilski sistemi so v različnih državah različni in lahko temeljijo na načelu legalitete ali oportunitete obtoževanja. Poleg tega pa različni sistemi v različnih državah tradicionalno odražajo elemente inkvizitornega ali adversarnega postopka.
6. V evropskih državah je prišlo v zadnjih letih do razvoja, predvsem pod vplivom odločitev Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP), v katerem sta se približala oba sistema v prizadevanju, da se hkrati zagotovi učinkovit sistem preiskav in spoštovanje pravic udeleženih oseb, in v skladu z glavnim ciljem usklajenosti vseh sistemov s temeljnimi skupnimi vrednotami.

A. Pravni akti in pravila, na katera se Mnenje št. 10 sklicuje oziroma navezuje

7. CCPE poudarja pomen upoštevanja Evropske konvencije o temeljnih človekovih pravicah in svoboščinah (EKČP), posebej določb 2., 3., 5., 6. in 8. člena, in relevantne sodne prakse ESČP. Prav tako je CCPE upošteval Evropsko konvencijo o prepovedi mučenja in nehumanega, ponižujočega ravnanja in kaznovanja.
8. CCPE je upošteval zgoraj omenjeno priporočilo Rec (2000) 19, ki ugotavlja, da v nekaterih pravnih sistemih državni tožilci vodijo, usmerjajo ali nadzorujejo preiskave.² Upoštevan je bil tudi Evropski kodeks policijske etike in Priporočila Rec (2005) 10 Komiteja ministrov državam članicam glede posebnih preiskovalnih ukrepov v povezavi z resnim kriminalom,³ vključno s kaznivimi dejanji terorizma. Prav tako so upoštevani zaključki 6. Konference generalnih tožilcev Evrope v Budimpešti, 31. 5. 2005, ki se nanašajo na odnose med tožilci in policijo. Pri tem mnenju se CCPE tudi navezuje na načela vsebovana v svojem Mnenju št. 9 (2014) o evropskih normah in načelih, ki se nanašajo na tožilce – »Rimska listina«, in svoja druga relevantna mnenja, zlasti Mnenje št. 3 (2008) o vlogi tožilstva zunaj kazenskoopravnega področja in Mnenje št. 8 (2013) glede odnosov tožilcev do medijev.
9. CCPE je prav tako upošteval relevantne dokumente Združenih narodov, kot so Mednarodna konvencija o civilnih in političnih pravicah iz leta 1966, Kodeks ravnanja preiskovanih organov, ki ga je sprejela Generalna skupščina Združenih narodov 17. 12. 1979 (Resolucija 34/169), Konvencijo proti mučenju, krutemu, nehumanemu in ponižujočemu ravnanju ter kaznovanju iz leta 1984 in Splošna načela o vlogi tožilcev iz leta 1990 ter priporočila komitejev, zadolženih za spremljanje relevantnih inštrumentov Združenih narodov.⁴
10. CCPE je upošteval tudi standarde poklicne odgovornosti in ugotovitve o bistvenih nalogah in pravicah tožilcev, ki jih je prejela tudi Mednarodna organizacija tožilcev – IAP v letu 1999 in druge dokumente, ki jih je sprejela IAP, kot je Deklaracija generalnih tožilcev Višegrajske skupine⁵, sprejeta v Sapotu 25. 5. 2015, ki se nanaša na odnose med tožilstvi in policijo.

B. Namen in obseg Mnenja

11. Cilj tega mnenja je oblikovati priporočila glede vloge tožilcev v kazenskih preiskavah, upoštevaje pravice vseh vpletenih v preiskavah (žrtev, obdolžencev, zagovornikov, prič itd.), in izpostaviti ter širiti dobre delovne prakse tožilcev in preiskovalcev.
12. Priporočilo Rec(2000)19 na kratko opisuje odnose med tožilcem in preiskovalnimi organi, zaznavajoč razlike med različnimi obstoječimi sistemi v državah članicah Sveta Evrope.
13. To vprašanje pa je temeljno v smislu pravnega delovanja kazenskoopravnih sistemov. Eno izmed temeljnih načel pravne države je tudi spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jih tako tožilci kot preiskovalci morajo upoštevati v vseh fazah preiskave.
14. To zahteva, da:

- morajo tožilci, ko je to v njihovi pristojnosti, zagotoviti osebam, ki jih zadeva preiskava, da so obravnavane humano in da lahko uveljavijo svoje zakonite pravice;
- tožilci morajo uporabiti vso svojo moč, kot je to mogoče v okviru njihovih pristojnosti in pooblastil, pri zagotavljanju, da preiskovalni organi spoštujejo zakone in upoštevajo standarde profesionalnega ravnanja, z namenom zagotavljanja njihove odgovornosti pred pristojnimi organi za zlorabo pooblastil;
- tožilci morajo zagotoviti, da rezultati preiskave, ki so predstavljeni na sojenju, odražajo resnične ugotovitve, brez zavajanja sodišča.

15. Mnenje je omejeno na preiskave na kazenskopravnem področju, ki se nanašajo na javno obtoževanje.

II. Vloga tožilcev v kazenski preiskavi

A. Tožilsko nadziranje preiskav

16. Tožilec mora natančno proučiti zakonitost preiskav, če ne prej, ko se odloča, ali bo pregon začel oziroma nadaljeval. V tem pogledu mora nadzorovati, kako je bila preiskava izvedena in ali so bile spoštovane človekove pravice.
17. Kjer so za to pristojni, lahko tožilci dajejo zavezujoča navodila, predloge in usmeritve za opravljanje celotne preiskave ali določenega preiskovalnega dejanja, zaradi zagotavljanja skladnosti ravnanja z materialnim in procesnim kazenskim pravom kot tudi s pravicami, ki jih zagotavlja EKČP.
18. Zaradi doseganja učinkovitega pregona, se ta navodila in predlogi lahko nanašajo, med drugim, na to, katere dokaze je potrebno pridobiti, na pravilno strategijo pri preiskavi, sredstva in orodja, ki naj se uporabijo za zbiranje dokazov, dejstva, ki jih je potrebno razčistiti ali dokazati in ukrepe, ki jih je potrebno sprejeti med preiskavo.
19. Kjer imajo tožilci vlogo nadzora nad preiskavo, morajo zagotoviti, da jih preiskovalni organi obveščajo o poteku preiskave kaznivih dejanj, o izvrševanju ukrepov, ki pomenijo uresničevanje kriminalitetne politike oziroma prioritet in o izvrševanju tožilčevih navodil.
20. V državah članicah, kjer so za to pristojni, morajo tožilci:
- si prizadevati, da je edini cilj preiskave ugotovitev resnice in razjasnitev primera, da so preiskave vodene na zakonit način, ob spoštovanju človekovih pravic in razglašeni temeljni načeli, posebej iz 2., 3., 5., 6. in 8. člena EKČP in da so opravljene v primernem času, objektivno, nepristransko in profesionalno. Ko usmerjajo ali nadzirajo delo preiskovalcev, morajo zagotoviti, v kolikor je mogoče v okviru svojih pooblastil in pristojnosti, da

tudi preiskovalci spoštujejo ista načela, kot tudi temeljne pravice;

- si prizadevati, da se tekom preiskave spoštuje domneva nedolžnosti in pravica do obrambe. Kadar je to mogoče, je potrebno med preiskavo zagotoviti, da se javnosti ne razkrije identiteta osumljencev in zagotovi njihova osebna varnost in pravica do dostojanstva ter zaščita njihovega zasebnega življenja;
- si prizadevati, da se, v času, ko preiskava poteka, zagotovi zaupnost informacij in s tem zaščiti napredovanje ter učinkovitost preiskave;
- zagotoviti osebno varnost in pravice strank, prič in drugih udeležencev med preiskavo;
- zagotoviti, da so žrtve in posebno ranljive osebe obveščene o začetku in izidu preiskav na primeren način, ob spoštovanju njihov pravic;

21. Pri izpolnjevanju teh nalog morajo tožilci delovati pošteno, dosledno in hitro ter tako prispevati k pravičnemu kazenskemu postopku in nemotenemu delovanju kazenskega pravosodja.
22. Kjer so za to pristojni, morajo tožilci računati tudi z vprašanji povezani z učinkovitim razpolaganjem in upravljanjem virov, vključujoč človeške in finančne vire. Izogibati se morajo nesorazmernim stroškom, pri čemer pa morajo vedno upoštevati načelo zakonitosti in procesne garancije.

B. Položaj, ko državni tožilci vodijo preiskavo

23. V državah članicah, kjer je dovoljena tožilska preiskava, mora tožilec voditi preiskavo zakonito, profesionalno, pošteno in pravočasno v skladu z najboljšimi možnostmi in brez kakršnekoli diskriminacije. Tožilci morajo usmeriti preiskavo tudi v smeri, ki je lahko v korist obrambi in zbrati ter razkriti dokaze v ta namen.
24. Znotraj obsega preiskovalnih pooblastil mora imeti tožilec vsaj takšne pravice in obveznosti kot drugi preiskovalni organi. Prav tako pa mora imeti na razpolago potrebna sredstva za izpolnitev svoje funkcije.

C. Položaj, ko policija ali drug preiskovalni organ vodi preiskavo pod vodstvom tožilcev

25. V državah članicah, kjer je policija pod oblastjo tožilca ali v državah, kjer so policijske preiskave nadzorovane s strani tožilstva, mora biti tožilcem dana možnost za uporabo učinkovitih sredstev, ki zagotavljajo, da bodo v popolnosti izpolnili svoje naloge v kazenski preiskavi, vedno v skladu z nacionalno in mednarodno zakonodajo. Zagotovljeno mora biti, da se preiskava vodi na najbolj primeren in učinkovit način ob spoštovanju zakonov in procesnih pravic.
26. Te naloge lahko vključujejo:

- zagotavljanje učinkovite implementacije prioritet kriminalitetne politike;
- dajanje usmeritev policiji kdaj začeti in kako izvajati kazensko preiskavo;
- dodelitev posameznih primerov na relevantne preiskovalne agencije;
- vzpodbujanje koristnega in učinkovitega sodelovanja med tožilstvom in policijo in koordiniranje preiskovanja, kadar to opravlja več organov;
- dajanje usmeritev in navodil v zvezi s pravnimi vprašanji;
- nadzor zakonitosti in kvalitete preiskav;
- opravljanje ocenjevanja in kontrole zakonitosti preiskav v obsegu, kot je to potrebno za oceno skladnosti z zakonom;
- kjer je to primerno in skladno z nacionalnim pravom sankcionirati ali dajati pobude za sankcioniranje kršitev.

27. V državah članicah, kjer tožilci nadzirajo preiskave, morajo ti imeti dovolj široka procesna pooblastila, da se zagotovi, da je kazenska preiskava opravljena učinkovito in v popolni skladnosti z zakonom. Posebno v tistih državah, kjer imajo tožilci pristojnost po nacionalnem zakonu, da nadzirajo preiskave, morajo:

- zagotoviti, da preiskovalci spoštujejo zakonske predpise, vključno tiste, ki se nanašajo na zakonitost uvedbo, prekinitev in zaključek postopka obravnavanja in prav tako, da so pravilno upoštewane pravice udeležencev v kazenskih postopkih, vključujoč žrtve in obrambo. Da bi lahko to opravili, morajo biti tožilci pravočasno in pravilno obveščeni o vseh pomembnih odločitvah, ki se nanašajo na preiskavo, tistih o katerih je bilo že odločeno ali pa bo odločeno, posebej če ukrepi vključujejo možnost resnega omejevanja pravic in svoboščin udeležencev preiskav (npr. o posledicah vložene kazenske ovadbe in o glavnih preiskovalnih ukrepih);
- tožilci imeti moč oziroma pooblastila, da potrdijo sprejem takih pomembnih odločitev ali da jih zavrnejo;
- zaradi spoštovanja pravic in pravnih interesov udeležencev v kazenskih postopkih, kadar je to potrebno, tožilci informirati udeležence o njihovi pravici do pritožbe pri nadzornem tožilcu ali na sodišče;
- tožilci nadzirati zaupnost preiskav. Ne smejo dovoliti razkritja zaupnih informacij, ki jih dobijo od preiskovalcev ali tretjih oseb, razen če je to razkritje potrebno v interesu pravičnosti ali je v skladu z zakonom;
- tožilci imeti možnost prostega dostopa v vsakem času do vseh materialov, ki se nanašajo na preiskavo, s katerimi razpolagajo preiskovalci, da bi bil zagotovljen učinkovit in pravočasen nadzor preiskave, če je potrebno, da se izogne izgubi pomembnih dokazov in da se zagotovi varnost in dostop do spisa žrtvam, če je to po nacionalnem pravu dovoljeno ali da se prepreči možnost, da

se izognejo pravici tisti, ki bi morali biti obtoženi;

- tožilci opravljati reden nadzor glede nelegalnega ali neutemeljenega pripora oziroma zapora oseb;
- tožilci si prizadevati zavarovati, v skladu z zakonom, vse osebe, ki jim je odvzeta prostost tako glede nepravilnega postopka s strani uradnih oseb ali drugih oseb in natančno proučiti zahteve vložene v zvezi s tem;
- tožilci imeti po zakonu zagotovljene pristojnosti, ki omogočajo ocenjevanje nezakonitega ravnanja preiskovalcev in izpolnjevanja njihovih danih navodil in tudi imeti možnost, če je to le mogoče, preprečiti preiskovalcem, da bi kršili zakon;
- kadarkoli preiskovalci uporabijo nezakonite preiskovalne metode, s katerimi resno kršijo človekove pravice, tožilec imeti pravico začeti pregon proti takim preiskovalcem ali možnost pritožiti se pri pristojnih nadrejenih teh preiskovalcev, da dajo pobudo za kazenski pregon ali disciplinsko kaznovanje preiskovalcev;
- tožilec imeti pravico da obišče osumljenca oziroma obdolženca v priporu.

D. Položaj, v katerem je policija neodvisna pri vodenju preiskave

28. V državah članicah, kjer so policija ali drugi preiskovalni organi neodvisni pri preiskavah, mora imeti pravni sistem opredeljene ustrezne nadzorne mehanizme, ki zagotovijo zakonitost preiskav in zagotavljajo, da policija ali drugi preiskovalni organi ukrepajo profesionalno, pošteno in hitro.

29. V vsakem primeru morajo imeti tožilci na voljo učinkovite ukrepe za vzpodbujanje primerne in funkcionalne sodelovanja s preiskovalnimi organi.

III. Vloga tožilca pri zagotavljanju pravice do obrambe med preiskavo in v zvezi preiskovalnimi metodami

A. Spoštovanje načela domneve nedolžnosti in pravice do obrambe

30. V skladu s sodno prakso ESČP⁶ mora biti vsak kazenski postopek, tudi v procesnem smislu, kontradiktorne narave zaradi zagotavljanja enakosti orožja med tožilstvom in obrambo. To je temeljna predpostavka pravice do poštenega sojenja. Toliko bolj, ker člen 6 (1) EKČP zahteva, da tožilske oblasti razkrijejo obrambi v fazi glavne obravnave na sodišču, vse relevantne dokaze – tako tiste, ki so v korist, kot tudi tiste v škodo obtožene osebe. Pravica do poštenega sojenja vključuje načelo enakosti orožij in predpostavlja akuzatoren postopek. To vključuje pravico do popolnega pravočasnega razkritja vsega relevantnega materiala, ki ga poseduje tožilec. To pomeni tudi dovoljenost vseh elementov dokazov in obveznost tožilca ali drugih preiskovalnih oblasti, da iščejo dokaze za krivdo in nedolžnost.

31. Tožilec, ne glede na njegovo vlogo v preiskavi, mora zagotoviti, da so njegovi ukrepi v skladu z zakonom, zlasti pa mora spoštovati naslednja načela:

- enakost pred zakonom;
- nepristranskost in neodvisnost tožilca;
- pravico do zagovornika;
- pravico obrambe do razkritja vseh relevantnih podatkov;
- domnevo nedolžnosti;
- enakost orožij;
- neodvisnost sodišča;
- pravico obdolženca do poštenega postopka.

32. Spoštovanje domneve nedolžnosti ni zavezujoče samo za sodišče, ampak tudi za vse druge državne organe. Tožilci in preiskovalni organi se morajo vzdržati stališč ali vedenja, ki lahko pomeni kršitev tega načela.

33. Načelo enakosti orožij kot del poštenega postopka zahteva, da ima oseba, ki je predmet preiskave, možnost predstaviti svoj primer pred sodiščem, ne da bi bila postavljena v bistveno slabši položaj nasproti drugi stranki. Pošteno ravnotežje se mora vzdrževati med strankama, katerima je potrebno dovoliti razpravo o vseh elementih preiskave.

34. Spoštovanje načela kontradiktornosti v kazenskih zadevah zahteva razlikovanje med preiskovalno fazo in fazo sojenja. Glede prve faze – preiskave načelo kontradiktornosti ni absolutno, temveč se šele pričakuje njegovo udejanjanje. V tej fazi postopka se iščejo dokazi za odločitev, ali je dovolj podlage za postopek obtoževanja, in v tej fazi je postopek lahko zaupen.⁷

35. Pri tem je potrebno upoštevati, da člen 6 (3) (a) EKČP določa pravico vsakega obtoženega, da je takoj obveščen v jeziku, ki ga razume, o podrobnostih glede vsebine in razlogih za obtožbe proti njemu, najkasneje od trenutka, ko je prijeto. Od istega trenutka dalje začne teči razumni rok za odločitev o obtožbi v pomenu člena 6 (1) EKČP. Oseba, ki je prijeta, pridržana ali ji je odvzeta prostost, mora biti takoj pisno informirana o svojih pravicah. Obvestilo mora biti jasno in zapisano v jeziku, ki ga oseba razume. Ta zapis vsebuje med drugim obvestila o naslednjih pravicah obdolženca:

- da je popolna seznanjen z obtožbo zoper njega;
- da je popolna seznanjen z razlogi za pridržanje;
- do dostopa in učinkovitega posveta z odvetnikom;

- do prevajanja in/ali pojasnjevanja.
36. Na obveznost iskanja in hrambe dokaze o krivdi ali nedolžnosti je potrebno gledati realistično, glede na okoliščine konkretnih primerov in relevantnost dokazov.
37. Dokazi, ki kažejo na krivdo ali nedolžnost, se morajo hraniti tako dolgo, kot je to potrebno in možno, v skladu z nacionalnim pravom, najmanj pa do zaključka postopka. Dejstvo, da dokaz ne bo uporabljen za obtožbo, ne opravičuje njegovega uničenja ali nedostopnosti ali uničenja zapisov ali posnetkov o njem. Kjer dokazi dajejo osnovo za realno možnost za izpodbijanje tožilskega primera, morajo biti ohranjeni.
38. Kadar se državni tožilec zaveda, da določeno gradivo kaže na nedolžnost obdolženca in/ali bi lahko bilo v pomoč obrambi, mora razkriti to gradivo. Če tožilec to zavrne ali tega ne more narediti, lahko pride do oprostitev obdolženca ali ustavitve postopka.
39. Tožilec mora vseskozi ravnati profesionalno, v skladu z zakonom, pravili etike poklica in kodeksa etike za tožilce (»Budapest Guidelines«⁸). Prizadevati si mora za visoke standarde integritete, zagotoviti, da njegovemu vedenju ni mogoče ničesar očitati.

B. Posebne preiskovalne tehnike

40. Tožilec mora svoje delovanje prilagoditi hitremu razvoju kriminalitete. V tem okviru mora uporabljati nove tehnike, ki so na voljo in ki so v skladu z zakonom. Pozornost mora posvečati specializaciji in multidisciplinarnosti.
41. Tožilec mora upoštevati, da uporaba nekaterih tehnik lahko privede do omejitev in pritiska na pravice oseb, kot npr. uporaba informatorjev, tajnih agentov, agentov provokatorjev, snemanje sestankov, nadzor nad telefonskimi klici, e-maili, internetno komunikacijo, uporaba posebnih računalniških programov, G.P.S. oziroma skenerja, itd.
42. V državah, kjer so tožilci vključeni v preiskave, katere pomenijo intenziven poseg v zasebno življenje, se ne smejo posluževati takšnih preiskovalnih ukrepov v vseh primerih, temveč zgolj v primerih resnega kriminala, ko so bila huda kazniva dejanja storjena ali se pripravljajo, in ko druge metode niso primerne. Metode se lahko uporabljajo v obsegu, kot je to potrebno v demokratični družbi in jih je šteti kot primerne za uspešno in učinkovito preiskavo in obtoževanje (REC (2005) 10, § 2). Tožilci morajo v tem okviru spoštovati načelo sorazmernosti in nepristranskosti ter temeljne človekove pravice, zlasti pravico do domneve nedolžnosti.
43. Da bi dosegli primerno ravnotežje pri uporabi teh tehnik, morajo državne članice:
- sprejeti ustrezno zakonodajo, ki dovoljuje in definira meje uporabe dokazov, pridobljenih z uporabo teh novih tehnik;
  - sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev zahtevam, ki jih nalaga EKČP in izhajajo iz sodne prakse ESČP (sodna kontrola, spoštovanje zakonitosti, itd.);

- zagotoviti izobraževanje za tožilce in tožilsko osebje z namenom zagotoviti tožilcem učinkovito uporabo novih tehnik in zaradi olajšanja preiskovanja.

IV. Ukrepi za krepitev vloge tožilca pri preiskavah

A. Mednarodno sodelovanje

44. Tožilci morajo spodbujati mednarodno sodelovanje in zaupanje na področju kazenskih postopkov, ob spoštovanju suverenosti držav in relevantnih določb mednarodnih in nacionalnih predpisov.
45. Države morajo spodbujati neposredne stike med tožilci različnih držav ali mednarodnimi organizacij v okviru mednarodnih konvencij in sporazumov, zlasti izmenjavo izkušenj preko specializiranih mrež, seminarjev in delavnic.
46. Tožilci morajo obravnavati mednarodne zahteve za izročitev ali zaprosila za mednarodno pravno pomoč v kazenskih zadevah, vključujoč zavarovanje, zaseg ali odvzem protipravne premoženjske koristi, v okviru svoje pristojnosti, z enako pozornostjo, kot jo posvečajo lastnim zadevam v podobnih primerih na nacionalnem nivoju.
47. Sodelovanje tožilcev se mora izboljšati, kadar je to mogoče, z uporabo novih informacijskih tehnologij, zlasti za prenos in izvršitev zaprosil za mednarodno pravno pomoč, kot tudi za nadgradnjo kvalitete zaprosil in prevodov v druge jezike.
48. Potrebno je pospeševati specializacijo tožilskih aktivnosti na področju mednarodnega sodelovanja z določitvijo specializiranih tožilcev za izpolnjevanje teh nalog ali z ustanavljanjem ustrezne strukture za mednarodno sodelovanje, ki bo lahko nudila pomoč tožilcem.
49. Potrebno je zagotoviti posebno izobraževanje za tožilce, kot tudi druge udeležence v postopku mednarodnega pravnega sodelovanja, da bi znali sami oblikovati zahteve za izročitev ali mednarodno pravno pomoč, kot tudi obravnavati in odgovoriti na takšne zahteve iz drugih držav. To izobraževanje mora vsebovati tudi učenje tujih jezikov in izobraževanje na področju mednarodnega in primerjalnega prava, s čimer se bo ustvarila možnost za učinkovito mrežo med udeleženci iz različnih držav.
50. Kjer so tožilci določeni v centralni nacionalni organ za mednarodno sodelovanje v kazenskih zadevah, morajo biti pooblaščen, v okviru svoje nacionalne zakonodaje, za neposredno izvršitev tujih zahtev ali za posredovanje v izvršitev drugim pristojnim organom s pravico nadziranja izvršitve.
51. V tem pogledu je potrebno razmisliti o ustanovitvi kontaktnih točk v vsaki državi, ki omogoča neposredno komunikacijo med pristojnimi organi držav, s stalnimi stiki med kontaktnimi točkami zaradi razprave o zadevah skupnega interesa. Te kontaktne osebe morajo imeti veliko znanja v zadevah mednarodnega sodelovanja in morajo razumeti in govoriti tuje jezike. Določbe o možnostih za t.i. oficirje za zvezo - »liaison

magistrates« so lahko v tem pogledu koristne in priporočljive.

B. Odnos z mediji

52. Tožilci se morajo zavedati potrebe po učinkoviti komunikaciji z mediji v skladu z načelom javnosti in transparentnosti njihovega dela, krepitev javnega zaupanja, širjenja informacij o svoji funkciji in pooblastilih in s tem prispevati k utrjevanju večje prepoznavnosti njihovega dela.⁹
53. Informacije namenjene medijem morajo biti jasne, resnične in natančne, ne smejo škoditi integriteti in učinkovitosti preiskav ali ogroziti osebne varnosti tožilcev. Ne smejo se nanašati na določenega tožilca, ampak neosebno na aktivnost tožilstva kot organizacije. Tožilci morajo obravnavati medije brez diskriminacije.
54. Te informacije morajo biti v skladu s svobodo izražanja, zaščito osebnih podatkov, zaupnostjo preiskav, dostojanstvom, načelom domneve nedolžnosti, etičnimi normami, s spoštovanjem drugih udeležencev postopka kot tudi s pravnimi normami, ki se nanašajo na omejevanje razkritja določenih informacij, vključujoč tajnost preiskav.
55. Tožilci lahko zagotavljajo javnosti splošne informacije preko medijev tudi v podporo preprečevanju in/ali pregonu kaznivih dejanj kot tudi z namenom širjenja boljšega razumevanja o kazenskih postopkih, tako na domači kot na mednarodni ravni.
56. Za hitrejše tekoče informiranje javnosti o svojih aktivnosti, naj se tožilci poslužujejo informacijske tehnologije in vzpostavijo ter redno upravljajo in obnavljajo spletne strani.
57. Potrebno je zagotoviti posebno izobraževanje, kadar imajo tožilci neposreden in reden stik s predstavniki medijev, predvsem zaradi zagotavljanja kvalitetnih in natančnih informacij. Takšna izobraževanja se lahko organizirajo, ko je to potrebno, s pomočjo strokovnjakov in novinarjev.

C. Izobraževanje

58. Visok nivo strokovnega znanja tožilcev, zlasti kar se tiče preiskav, je nujen pogoj za učinkovito delo tožilstva in za povečanje zaupanja javnosti vanj. Zato mora tožilsko izobraževanje potekati preko začetnih in nadaljevanih izobraževanj, pri čemer se upošteva specializacija tožilcev.

PRIPOROČILA

- a. Države članice morajo jasno opredeliti pravice in dolžnosti tožilcev in preiskovalnih organov glede kazenskih preiskav.
- b. Na splošno morajo tožilci ocenjevati zakonitost preiskav vsaj, ko se odločajo, ali bodo postopek začeli ali ga nadaljevali. V tem pogledu morajo tožilci pregledati, kako se opravljala preiskava in ali so bile spoštovane človekove pravice.
- c. Za opravljanje te naloge morajo tožilci imeti pravna, finančna in tehnična sredstva za preverjanje zakonitosti preiskav in za odziv na vsako kršitev zakona.
- d. Preiskave morajo biti vedno opravljene nepristransko, kar vključuje obveznost preiskovalcev, da poiščejo dokaze in jih zavarujejo tako glede krivde kot tudi glede nedolžnosti.
- e. Tožilci morajo predložiti vse razpoložljive verodostojne dokaze sodišču in razkriti vse ustrezne dokaze obtoženemu.
- f. Tožilci morajo vedno spoštovati pravice obdolženega, žrtev, prič ali oseb, ki so drugače vključene v postopek.
- g. Tožilci in preiskovalni organi morajo sodelovati in izmenjavati vse informacije, potrebne za izvrševanje njihove funkcije.
- h. Tožilci in preiskovalni organi morajo izpolniti svoje naloge na najbolj učinkovit in hiter način, zlasti kadar je v zadevi odrejeno pridržanje. Upoštevati morajo načelo sorazmernosti pri uporabi preiskovalnih metod.
- i. Tožilcem in preiskovalnim organom mora biti zagotovljeno primerno izobraževanje tako glede prava kot tudi najbolj sodobnih tehnik preiskave.
- j. Tožilci in preiskovalni organi morajo razviti učinkovite mednarodne odnose in sodelovanje.
- k. Tožilci morajo razvijati zaupanje javnosti z zagotavljanjem informacij o njihovi funkciji in pooblastilih in tako prispevati k razumevanju in vedenju o njihovem delu, pri tem pa spoštovati temeljne pravice in načela kot je domneva nedolžnosti in pravica do poštenega postopka.

Mirko Vrtačnik
vrhovni državni tožilec svètnik

OPOMBE

- 1 Glej odgovore držav članic na vprašalnik objavljen na CCPE strani (www.coe.int/ccpe) pod »Preliminary works – Action of prosecutors within the framework of criminal investigation (2015)«.
- 2 Za te države Priporočilo navaja, da morajo tožilci proučiti zakonitost policijskih preiskav, dati navodila policiji, nadzirati njihovo izvrševanje in sankcionirati eventualne kršitve. V državah, v katerih je policija neodvisna od tožilstva, je pričakovano, da bodo sprejeti vsi ukrepi za zagotavljanje primerne funkcionalnega sodelovanja med policijo in tožilstvom.
- 3 To prinaša navodilo za spoštovanje načel v kazenskih preiskavah policije in nalogo tožilca ali preiskovalnega sodnika, da zagotovi skladnost preiskav z temi načeli.
4. Komite za človekove pravice, Komite proti mučenju, Komite za pravice otrok.
- 4 Višegrajska skupina je sestavljena iz predstavnikov Češke, Madžarske, Poljske in Slovaške.
- 5 Glej Messier proti Franciji (ESČP, 30. 6. 2011).
- 6 Glej Salduz proti Turčiji (ESČP, 27. 11. 2008). Salduz je bil obsojen za terorizem na osnovi zatrjevanja dejstev brez pravne pomoči med prvim zaslišanjem na policiji. V skladu s stališčem sodišča je pravica vseh obdolžencev, da imajo dostop do pravne pomoči, ena izmed temeljnih pravic za pošten postopek.
- 7 Evropska navodila o etiki in vedenju za javne tožilce, sprejeta na Konferenci generalnih tožilcev Evrope v letu 2005 v Budimpešti, Madžarska.
- 8 Glej CCPE Mnenje št. 3 (2008) o vlogi tožilstva izven kazenskopravnega področja in Mnenje št. 8 (2013) o odnosih med tožilci in mediji.